

Наставно-уметничко-научном већу Факултета музичке уметности у Београду

Београд, Краља Милана 50

Сенату Универзитета уметности у Београду

Београд, Косанчићев венац 29

Предмет: Извештај Комисије за оцену и одбрану докторског уметничког пројекта

Динамика сарадње унутар ансамбла и експресивни дијалози: ослобађање виолинистичког потенцијала у клавирским квартетима бр.1 оп.25 и бр.3 оп.60 Јоханеса Брамса

Кандидаткиња: Теодора Бољанац Пајић

УВОДНО ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

Теодора Бољанац Пајић пријавила је тему докторског уметничког пројекта под називом: „Динамика сарадње унутар ансамбла и експресивни дијалози: ослобађање виолинистичког потенцијала у клавирским квартетима бр.1 оп. 25 и бр.3 оп.60 Јоханеса Брамса“.

На предлог Катедре за камерну музику бр. 01-1265/23 од дана 30. јуна 2023. године, Веће Факултета на седници од 03. јула 2023. године донело је одлуку бр. 01-1265/2-23 од 04. јула 2023. године о именовану Комисије за оцену предлога докторског уметничког пројекта, у саставу:

др ум. Катарина Поповић, доцент, председник Комисије

др ум. Дејан Суботић, ред.проф.,

мр Ладислав Мезеи, ред. проф. у пензији.

Веће Факултета на седници од 13. септембра 2023. године донело је одлуку бр. 01-1651/2-23 од 21. септембра 2023. године о усвајању позитивног Извештаја бр. 01-1651/23 од 12. септембра 2023. године Комисије за оцену предлога докторског уметничког пројекта и одобравању теме докторског уметничког пројекта под називом: „Динамика сарадње унутар ансамбла и експресивни дијалози: ослобађање виолиничког потенцијала у клавирским квартетима бр.1 оп. 25 и бр.3 оп.60 Јоханеса Брамса “.

Сенат Универзитета уметности у Београду на седници од 26. октобра 2023. године донео је одлуку бр. 7/436 од 03. новембра 2023. године (бр. 01-2308/23 од 07. новембра 2023. године) о одобравању рада на реализацији докторског уметничког пројекта. За ментора докторског уметничког пројекта именован је др ум. Дејан Суботић, ред.проф., а за коментора др Радош Митровић, доцент.

На основу обавештења ментора бр. 01-1668/24 од 04. септембра 2024. године и предлога Катедре бр. 01-1750/24 од 11. септембра 2024. године, Веће Факултета на седници одржаној 11. септембра 2024. године донело је одлуку бр. 01-1828/24 од 17. септембра 2024. године о именовању Комисије за оцену и одбрану докторског уметничког пројекта, у саставу:

др ум. Теа Димитријевић, редовни професор, председник Комисије,

др ум. Дејан Суботић, редовни професор, ментор,

др ум. Соња Лончар, ванредни професор,

др ум. Катарина Поповић, доцент

мр Чедомир Николић, редовни професор АУ у Новом Саду.

БИОГРАФИЈА КАНДИДАТКИЊЕ

Теодора Бољанац, рођена је у Београду 1991. године. Почиње да свира виолину са девет година у МШ „Јован Бандур” у Панчеву, у класи проф. Валентине Тирменштајн. Средњу школу завршава 2010. године у класи проф. Мирослава Лазића, као ђак генерације.

Школовање наставља на Академији уметности у Новом Саду код проф. Ненада Врбашког, у чијој класи и дипломира 2014., а затим и мастерира 2017. године са највишом оценом и просечном оценом 9.89. У току завршне године и мастер студија била је стипендиста Фонда за Таленте „Доситеја”.

У току студија највеће интересовање показује за камерну и оркестарску музику Члан је клавијског квартета „Анимато” од 2014. године. Са овим ансамблом осваја 2. награду на Међународном такмичењу „Даворин Јенко” у Београду 2014. и 2015. године, као и 1. награду на Међународном такмичењу „Donne in musica” 2015. године. Са клавијским квартетом „Анимато” редовно учествује на разним концертима и фестивалима у земљи и иностранству као што су: „Бољшој” фестивал у Дрвенграду, „Nei Suoni dei Luoghi” (Италија), „Sarajevo Chamber Music Festival” (БиХ), „Via Pontica” (Бугарска), „Ars Haliaeti” (Словенија), „Convivium Musicum” у Крагујевцу, „А-фест” и „Дунавска соната” у Новом Саду, фестивал „Култ”, „Културни напад” и други. Са овим ансамблом активно одржава и низ целовечерњих и хуманитарних концерата широм земље: Нови Сад, Београд, Суботица, Панчево, Сомбор, Горњи Милановац, Шид, Крагујевац, Рума, Шабац.

На пољу камерне музике, усавршава се на бројним семинарима радећи са уметницима из гудачког квартета Manhattan (САД), гудачког квартета Brodsky (Велика Британија) Tria Immersio (Аустрија), Амаг гудачког квартета (Швајцарска), Виде Вујић (Аустрија), Марија Периса (Шпанија), као и на бројним предавањима еминентних педагога међу којима су Стивен Гослинг, дуо Stephanie&Saar, Дебора Вонг, Кемал Гекић и други.

Од 2017. године је заједно са осталим чланицама квартета под менторством проф. Дејана Суботића.

Била је чланица Омладинског оркестра „Зорт”, Симфонијског оркестра младих из Темишвара, фестивалског оркестра НОМУС, а од 2015. године постаје члан Војвођанског симфонијског оркестра, и почиње сарадњу са Зрењанинским камерним и симфонијским оркестром. Од 2017. године хонорарно је ангажована у Београдској филхармонији, а од 2018. је члан „Бољшој” (сада

„Кустендорф класик“) фестивалског оркестра. На том пољу сарађивала је са многим реномираним уметницима међу којима су: Зубин Мехта, Фазил Сај, Немања Радуловић, Денис Мацујев, Јуриј Башмет, Роман Симовић, Младен Јагушт, Александар Маџар, Ларс Вогт, Данијел Рајскин, Лиор Шамбадал, Илмар Лапинш, Џонатан Брет, Фреди Кемпф, Емил Табаков, Филип Гринберг, Габријел Фелц, Кристијан Мандеал, Фабрис Болон и други.

Од 2015. до 2020. године радила је као професор виолине у МШ „Јосип Славенски“ у Новом Саду, а од 2018. године је студент докторских академских студија на Факултету музичке уметности у Београду, на предмету Камерна музика. Од јануара 2020. године запослена је у Београдској филхармонији на месту прве виолине тути.

АНАЛИЗА ДОКТОРСКОГ УМЕТНИЧКОГ ПРОЈЕКТА – ЈАВНЕ УМЕТНИЧКЕ ПРЕЗЕНТАЦИЈЕ И ПИСАНОГ РАДА

Анализа писаног рада

Писани део докторског уметничког пројекта кандидаткиње Теодоре Бољанац Пајић је садржајан, језички уобличен и прегледно структурисан текст на 134 стране. Након Апстракта на српском и енглеском језику, садржи Увод, пет поглавља, Закључак и Литературу.

Кандидаткиња у Уводу дефинише поетичке претпоставке уметничког истраживања и одређује методолошке смернице. Посебно се бави специфичностима клавијског квартета као ансамбла, основним одликама Брамсовог камерног опуса и разликама у креирању интерпретације камерног и оркестарског извођачког апарата. Прегледно наводи области спроведеног истраживања и језгровито сагледава структуру писаног рада у склопу докторског уметничког пројекта.

У првом поглављу су историјском методом сагледани разноврсни фактори који су обликовали камерно стваралаштво Јоханеса Брамса, одредивши његов композициони стил и експресивну слојевитост.

У другом поглављу *Баланс и синхронизација* су веома детаљно, кроз велики број примера, сагледани разноврсни чиниоци интерпретације камерног ансамбла у тумачењу комплексне Брамсове фактуре. Са аспекта виолинске деонице као саставног дела камерног ткива,

аргументовано су дефинисане извођачке стратегије и решења. Издвојена су два потпоглавља, *Уједначена артикулација* и *Звучни баланс и динамичко усаглашавање*, у којима су сагледана најинтригантнија интерпретативна питања.

У трећем поглављу *Дијалог и интеракција* кандидаткиња истраживање базира на минуциозној анализи односа деоница у два клавирска квартета. Она сагледава облике интеракције линија приликом излагања истоветних мотивских односно тематских модела и на основу тога гради иновативна интерпретативна усмерења и закључке. Посебно је сагледано питање хијерархизације тематских материјала и организације глобалне текстуре. Поглавље обухвата два потпоглавља: *Интерпретација мотива* и *Тематски дијалози*.

Четврто поглавље *Експресивне технике и интерпретација* превасходно је посвећено интерпретативним изазовима у домену виолинске деонице као интегралног дела квартета. Највише су сагледана питања адекватне примене вибрата, организације штрихова, артикулационе разноврсности и могућности у обликовању фразирања. Текст је организован кроз три потпоглавља: *Употреба штрихова*, *Вибрато* и *Слобода интерпретације*. У последњем потпоглављу су подробно и иновативно сагледане сродности и разлике у креирању интерпретације у медијумима симфонијског оркестра и камерног ансамбла на примеру истог дела, односно његове транскрипције.

У петом поглављу *Интерпретација у настанку* кандидаткиња се бави модалитетима функционисања клавирског квартета као камерног ансамбла и стратегијама креирања заједничког тумачења текста. Она истражује различите видове организације проба и комуникацијске стратегије.

Кандидаткиња у закључку садржајно и систематично сумира разноврсне увиде уметничког истраживања у погледу тумачења комплексне текстуре анализираних дела, усмеравања интерпретативне стратегије ансамбла и детаљног сагледавања примене виолинистичких изражајних средстава

Литература обухвата 22 референтне јединице на енглеском и српском језику и списак нотних издања.

Анализа јавне уметничке презентације

Јавна уметничка презентација кандидаткиње Теодоре Бољанац Пајић одржана је 17. септембра 2024. године на Факултету музичке уметности, уз присуство свих чланова Комисије за оцену и одбрану. Том приликом, кандидаткиња се представила као чланица клавирског квартета *Анимато*. На програму су била два клавирска квартета Јоханеса Брамса, број 1 у ге-молу и број 3 у це-молу.

Клавирски квартет *Анимато* је у целини оставио утисак зрелог камерног ансамбла иза кога су године активне сарадње и концертне делатности, спремног да се ухвати укоштац са најкомплекснијим делима писаним за ову врсту ансамбла. Свеобухватни аналитички приступ током уметничког истраживања, које је претходило јавној презентацији, имао је за резултат веома успело извођење у коме су сви интерпретативни елементи минуциозно сагледани и уобличени. Посебно је импоновала убедљива драматуршка организација заснована на прегледној смени дефинисаних тематских карактеризација, уз активну аудитивну комуникацију свих чланица ансамбла. Уочљива је била стилска разноликост два Брамсова квартета, представљена кроз разноврсност у интерпретативном приступу и начину примене појединих извођачких елемената. Комплексна фактура Брамсовог камерног текста тумачена је са јасноћом и прецизношћу, посебно у домену тонског нијансирања и звучне равнотеже клавирског и гудачког корпуса. Врхунци ставова су били реализовани доследним вођењем музичке мисли, вешто планираним динамичким нивоима и успешним тумачењем метро-ритмичких померања. Артикулациони елементи су били потпуно усаглашени у склопу експресивних могућности гудачких инструмената са једне и клавира са друге стране. Снажни тонски контрасти, разноврстан емотивни фондус и експресивна снага остварени кроз богати спектар гудачког и пијанистичког звука учинили су ово извођење интензивним и компактним.

Интерпретативна решења, уобличена у писаном делу докторског уметничког пројекта, доследно су и убедљиво представљена током јавне уметничке презентације. Кандидаткиња је писаним радом и јавним извођењем заокружила јединствени мисаони процес уметничког истраживања.

ОЦЕНА ОСТВАРЕНИХ РЕЗУЛТАТА И КРИТИЧКИ ОСВРТ РЕФЕРЕНАТА

У писаном делу докторског уметничког пројекта кандидаткиња Теодора Бољанац Пајић је свеобухватно сагледала проблематику тумачења слојевите фактуре Брамсових клавирских квартета. Кроз велики број примера, аргументовано су дефинисана извођачка решења у областима разноврсних чинилаца интерпретације. Кандидаткиња вешто мења позицију уметничког истраживача, анализирајући компоненте целокупне текстуре, а потом осветљавајући питања примене изражајних средстава виолине. Посебно је сагледана проблематика узајамних односа деоница у камерном ансамблу у разноврсним видовима позиционирања истоветног тематског материјала у вертикалном и хоризонталном континууму. Минуциозно су објашњени различити облици ослобађања експресивног потенцијала виолине кроз веома корисне и практичне увиде. Комисија посебно истиче иновативан компаративан увид у креирању оркестарке и камерне интерпретације, као и сагледавање организације и функционисања састава као музичког органа. Циљеви и поетичке претпоставке уметничког истраживања су реализовани у потпуности и убедљиво презентовани током јавне презентације.

ЗАКЉУЧАК КОМИСИЈЕ

Теодора Бољанац Пајић је свестрана уметничка личност и истакнути камерни музичар, који се дуги низ година успешно остварује на концертној сцени као чланица клавирског квартета *Анимато*. Своје знање и искуство преточила је у садржајно и иновативно уметничко истраживање о Брамсовим клавирским квартетима. Комисија за оцену и одбрану констатује да јавна уметничка презентација и писани део докторског уметничког пројекта представљају значајан допринос уметничкој области камерно-музичке извођачке праксе и да у потпуности одговарају захтевима докторских уметничких студија. Кандидаткиња је у писаном делу докторског уметничког пројекта детаљно сагледала видове интеракције деоница у камерном ансамблу и начине обликовања разноврсних чинилаца интерпретације, са посебним акцентом на што потпуније остваривање експресивног виолинистичког потенцијала. Посебно је иновативан допринос у сагледавању разноврсних модалитета функционисања камерног састава и дефинисање ефикасних комуникацијских стратегија. Извођењем током јавне презентације, кандидаткиња се представила

као префињена виолинисткиња сугестивног израза и као камерни музичар значајног искуства и умећа. У реализацији оба сегмента докторског уметничког пројекта остварена је органска мисаона повезаност.

Због свега наведеног, Комисија једногласно позитивно оцењује завршни докторски уметнички пројекат под називом „Динамика сарадње унутар ансамбла и експресивни дијалози: ослобађање виолинистичког потенцијала у клавирским квартетима бр.1 оп.25 и бр.3 оп.60 Јоханеса Брамса“ кандидаткиње Теодоре Бољанац Пајић и предлаже Наставно-уметничко-научном већу Факултета музичке уметности и Сенату Универзитета уметности у Београду да га прихвати и одобри његову одбрану.

Београд, 14.12.2024. године

КОМИСИЈА:

др ум. Теа Димитријевић, редовни професор ФМУ, председник Комисије

мр Чедомир Николић, редовни професор Академије уметности у Новом Саду

др ум. Дејан Суботић, редовни професор ФМУ, ментор

др ум. Соња Лончар, ванредни професор ФМУ

др ум. Катарина Поповић, доцент ФМУ

